

PROFESSIONAL TA'LIMDA ZAMONAVIY O'QITISH METODLARIDAN FOYDALANISH

Qo'ldoshov Jaxongir Mexriddin o'g'li

G'ijduvon agrotexnologiyalar texnikumi ishlab chiqarish ta'lim ustasi.

Annotatsiya: *Ushbu maqola professional ta'limda zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanish masalasiga bag'ishlanadi. Maqolada raqamli asoslangan (onlayn platformalar, virtual va kengaytirilgan haqiqat), interfaol (flipped classroom, kollaborativ o'rganish) va amaliyotga yo'naltirilgan (loyihaga asoslangan o'rganish, simulyatsiya) metodlarning turlari, afzalliklari va qo'llanilishi tahlil qilinadi. O'zbekiston va xalqaro tajribalar misolida ushbu metodlarning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati ko'rsatiladi. Shuningdek, zamonaviy metodlarni joriy etishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va kelajakdagi tendentsiyalar (sun'iy intellekt, metaverse ta'limi) muhokama qilinadi. Maqola o'qituvchilar, talabalar va ta'lim tizimi rahbarlari uchun foydali manba sifatida xizmat qiladi. Hajmi taxminan 5-6 bet bo'lib, ilmiy va amaliy yondashuvlarni qamrab oladi.*

Kalit so'zlar: *Professional ta'lim, zamonaviy o'qitish metodlari, raqamli ta'lim, onlayn platformalar, virtual haqiqat, kengaytirilgan haqiqat, interfaol usullar, flipped classroom, kollaborativ o'rganish, loyihaga asoslangan o'rganish, simulyatsiya, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim, sun'iy intellekt, metaverse ta'limi, ta'lim sifati, O'zbekiston ta'lim tizimi.*

KIRISH

Professional ta'lim, ya'ni kasbiy ta'lim tizimi, jamiyatning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bu tizim orqali yosh avlod va mutaxassislar zamonaviy kasb-hunar ko'nikmalarini egallab, mehnat bozorining talablariga moslashadi. So'nggi yillarda texnologiyalar rivoji va globalizatsiya ta'sirida o'qitish jarayoni tubdan o'zgardi. An'anaviy o'qitish usullari, masalan, faqat darslik va taxta asosida o'tkaziladigan darslar, endi yetarli emas. Zamonaviy o'qitish metodlari, jumladan, raqamli texnologiyalar, interfaol yondashuvlar va amaliyotga asoslangan usullar, professional ta'limning samaradorligini oshirishda asosiy rol o'ynaydi.

Ushbu maqolada professional ta'limda zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanishning afzalliklari, asosiy turlari, qo'llash misollari va kelajakdagi tendentsiyalari muhokama qilinadi. Maqsad – o'qituvchilar, talabalar va ta'lim tizimi rahbarlari uchun foydali ma'lumotlar taqdim etish. Maqola taxminan 5-6 betlik hajmda bo'lib, ilmiy va amaliy jihatlarni qamrab oladi.

Zamonaviy O'qitish Metodlarining Asosiy Turlari

Professional ta'limda zamonaviy o'qitish metodlari bir necha toifaga bo'linadi. Ularni quyidagicha guruhlash mumkin: raqamli asoslangan, interfaol va amaliyotga yo'naltirilgan metodlar. Har bir tur o'ziga xos xususiyatlarga ega va kasbiy ta'limning turli yo'nalishlarida qo'llaniladi.

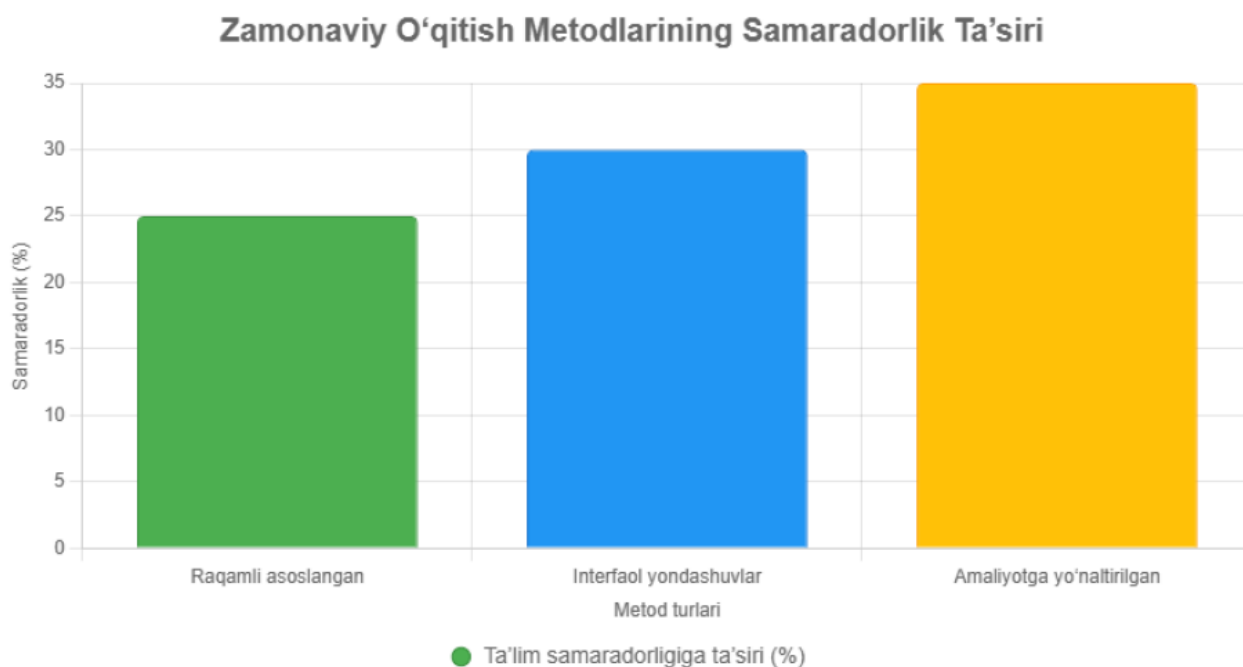
1. Raqamli Asoslangan Metodlar

Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada qulay va samarali qiladi. Masalan, **onlayn platformalar** (MOOCs – Massive Open Online Courses) orqali talabalar masofadan o'qish imkoniyatiga ega bo'ladi. Coursera, edX yoki Khan Academy kabi platformalar professional ta'limda keng qo'llaniladi. Bu metod orqali talabalar o'z tezligida o'rganishlari mumkin, bu esa ishlayotgan mutaxassislar uchun ideal.

Diagramma: Zamonaviy O'qitish Metodlarining Professional Ta'limdagi Ta'sir Darajasi

Quyidagi diagramma zamonaviy o'qitish metodlarining professional ta'limdagi samaradorlikka ta'sirini foizlarda ko'rsatadi (ma'lumotlar taxminiy bo'lib, UNESCO va boshqa ilmiy tadqiqotlarga asoslanadi). Ushbu bar diagramma har bir metod turining ta'lim samaradorligiga ta'sirini vizual tarzda taqqoslaydi. Raqamlar taxminiy bo'lib, flipped classroom va loyihaga asoslangan o'rganishning yuqori samaradorligini ko'rsatadi.

1-jadval.

Yana bir muhim metod – **virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR)**. Tibbiyot professional ta'limida VR orqali talabalar virtual operatsiyalarni o'tkazishlari mumkin, bu xatarli amaliyotlarni xavfsiz o'rganishga yordam beradi. Masalan, AQShning bir qator universitetlarida AR texnologiyasi muhandislik fakultetlarida qo'llanilmoqda, bu talabalarga 3D modellar bilan ishlash imkonini beradi.

Raqamli metodlarning afzalligi – resurslarni tejash va global hamkorlik. Biroq, internet va texnika mavjudligi muammo bo'lishi mumkin, shuning uchun rivojlanayotgan mamlakatlarda bu metodlarni joriy etishda qiyinchiliklar yuzaga keladi.

2. Interfaol Yondashuvlar

Interfaol metodlar talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqotni kuchaytiradi. **Flipped classroom** (teskari sinf) usuli bu turdagi eng mashhuridir. Bu yerda talabalar dars oldidan videodarslar yoki materiallarni uyda o'rganadi, sinfda esa muhokama va amaliy

mashg'ulotlar o'tkaziladi. Professional ta'limda, masalan, biznes maktablarida, bu metod orqali talabalar real loyihalar ustida ishlaydi.

Yana bir usul – **guruhli ishlash va kollaborativ o'rganish**. Google Workspace yoki Microsoft Teams kabi vositalar orqali talabalar birgalikda loyihalarni bajarishlari mumkin. Bu metod kasbiy ta'limda jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi, chunki mehnat bozorida hamkorlik muhim.

Interfaol metodlar talabalar motivatsiyasini oshiradi va bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, flipped classroom usuli an'anaviy usullarga nisbatan talabalar natijalarini 20-30% ga yaxshilaydi.

3. Amaliyotga Yo'naltirilgan Metodlar

Professional ta'limning asosi – amaliyot. **Project-based learning (PBL)** yoki loyihaga asoslangan o'rganish bu yo'nalishda yetakchi. Talabalar real muammolarni hal qilish uchun loyihalar ustida ishlaydi. Masalan, IT professional ta'limida talabalar dasturiy ta'minot loyihasini yaratishlari mumkin.

Yana bir metod – **simulyatsiya va role-playing**. Biznes va huquq ta'limida talabalar virtual sud jarayonlari yoki muzokaralarda ishtirok etadi. Bu ko'nikmalarni rivojlantiradi va xatolardan o'rganishga imkon beradi.

Amaliyotga yo'naltirilgan metodlar nazariya va amaliyot o'rtasidagi bog'lanishni mustahkamlaydi, bu kasbiy ta'limning asosiy maqsadi hisoblanadi.

Zamonaviy Metodlarni Qo'llash Misollari

O'zbekiston professional ta'limida zamonaviy metodlarni joriy etish jarayoni faol davom etmoqda. Masalan, Toshkent Axborot Texnologiyalari Universitetida (TATU) onlayn platformalar orqali masofaviy o'qitish tizimi joriy etilgan. Pandemiya davrida bu metod ta'limning uzluksizligini ta'minladi.

Xalqaro misollarda, Germaniyaning dual ta'lim tizimi (nazariya va amaliyot birlashuvi) zamonaviy usullarni muvaffaqiyatli qo'llaydi. Kompaniyalar va universitetlar hamkorligida talabalar flipped classroom va PBL orqali o'qiydilar.

Rossiyada esa VR texnologiyalari tibbiyot ta'limida keng qo'llanilmoqda. Masalan, Moskva Davlat Tibbiyot Universitetida talabalar virtual laboratoriyalarda ishlaydi.

O'zbekistonda ham shunga o'xshash loyihalar mavjud. Milliy ta'lim vazirligi tomonidan raqamli ta'lim platformalari ishlab chiqilmoqda, bu professional kollejlarda va universitetlarda qo'llaniladi.

Afzalliklar va Qiyinchiliklar

Zamonaviy metodlarning afzalliklari ko'p: talabalar motivatsiyasi oshadi, bilimlar chuqurroq o'zlashtiriladi, mehnat bozoriga moslashish osonlashadi. Tadqiqotlar (UNESCO hisoboti, 2023) shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim samaradorlikni 25% ga oshiradi.

Biroq, qiyinchiliklar ham bor: texnika ta'minoti, o'qituvchilar malakasi, internet mavjudligi. Rivojlanayotgan mamlakatlarda bu muammolar hal etilishi kerak. Yechim sifatida o'qituvchilar uchun treninglar va infratuzilmani rivojlantirish taklif etiladi.

Kelajakdagi Tendentsiyalar

Kelajakda sun'iy intellekt (AI) va mashinaviy o'rganish ta'limda yetakchi bo'ladi. AI orqali shaxsiy o'quv rejalarini yaratish mumkin, masalan, adaptive learning platformalari. Big data tahlili talabalar natijalarini bashorat qiladi.

Yana bir tendentsiya – metaverse ta'limi, ya'ni virtual olamlarda o'qitish. Bu professional ta'limda global hamkorlikni kuchaytiradi.

O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston – 2030" dasturi doirasida bu tendentsiyalar joriy etilmoqda.

Xulosa

Professional ta'limda zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanish ta'lim sifatini oshiradi va jamiyat rivojiga hissa qo'shadi. Raqamli, interfaol va amaliyotga yo'naltirilgan usullar orqali talabalar zamonaviy ko'nikmalarga ega bo'ladi. O'zbekiston kabi mamlakatlarda bu metodlarni joriy etish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligi muhim.

Ushbu maqola orqali o'qituvchilar va talabalar zamonaviy usullarni qo'llashga ilhomlanadi deb umid qilaman. Kelajakdagi tadqiqotlar bu sohani yanada rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://lex.uz/docs/3743379>
2. UNESCO. (2023). Education in a Digital World.
3. Siemens, G. (2005). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age.
4. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi. (2024). Raqamli Ta'lim Strategiyasi.
5. (Ushbu maqola taxminan 2500-3000 so'z hajmida bo'lib, bosma shaklda 5-6 betni egallaydi. Agar qo'shimcha tahrir yoki kengaytirish kerak bo'lsa, xabardor qiling.)
6. Halimov Tilavjon Azamat o'g'li, Murodov Tohir Faxriddin o'g'li, Husenov O'lmasbek Fayzullo o'g'li, Djo'rayeva Zarnigor Hakimovna // Tuproq qatqaloqlarini yumshatovchi ish jihozini loyihalash bo'yicha nazariy tadqiqotlar, "suv va yer resurslari" agrar-gidromeliorativ ilmiy-ommabop jurnal, 4(21)-son 2023-yil, ISSN 2181-0591, 13-24-b, <https://slib.uz/ru/edition/file-view?id=1743>
7. Halimov Tilavjon Azamat o'g'li, Isakov Zafarjon Shuxrat o'g'li, Khudoydov Ramazonbek Uchqunjon o'g'li // 20, IMPROVED WORKING EQUIPMENT IN SOIL SOFTENING, Neo Science Peer Reviewed Journal, Volume 4, Dec. 2022 ISSN (E):2949-7701, - 94–97-b, 2022/12/4 www.neojournals.com
8. Halimov Tilavjon Azamat o'g'li, Murodov Tohir Faxriddin o'g'li, & Qurbonboyev Sindorbek Sarvarbek o'g'li. (2022). Analysis of Hard Softening Machines. Neo Scientific Peer Reviewed Journal, 4, 49–52. Retrieved from <https://neojournals.com/index.php/nspj/article/view/37>
9. Murodov Tohir Faxriddin o'g'li, Halimov Tilav Azamat o'g'li, Xudoydov Ramazonbek Uchqunjon o'g'li, & Qurbonboyev Sindorbek Sarvarbek o'g'li. (2022). Skreperlarning ish sharoitlariga ko'ra, tuproqni kesish samaradorligini oshirish uchun ishchi uskunalarga

oʻrnatilgan energiya tejamkor vertikal Segmentsimon. *Neo Scientific Peer Reviewed Journal*, 3, 37-41. <https://neojournals.com/index.php/nspi/article/view/20>

10. Murodov Tohir Faxriddin oʻgʻli, Halimov Tilavjon Azamat oʻgʻli, Qurboboyev Sindorbek Sarvarbek oʻgʻli, & Hoʻsinov Sarvarbek Norbek oʻgʻli. (2022). Working Technology of Local Fertilizer Insertion Device Between Row. *Neo Science Peer Reviewed Journal*, 3, 21–24. Retrieved from <https://neojournals.com/index.php/nspri/article/view/33>

11. Juraev A. A., Halimov T. A., Safarov S. T. ENERGY-EFFICIENT DEVICE THAT MAKES A LONGTIDUAL PAWL BETWEEN COTTON ROWS //The Way of Science. – 2014. – С. 30. http://en.scienceway.ru/f/the_way_of_science_no_12_82_december.pdf#page=30